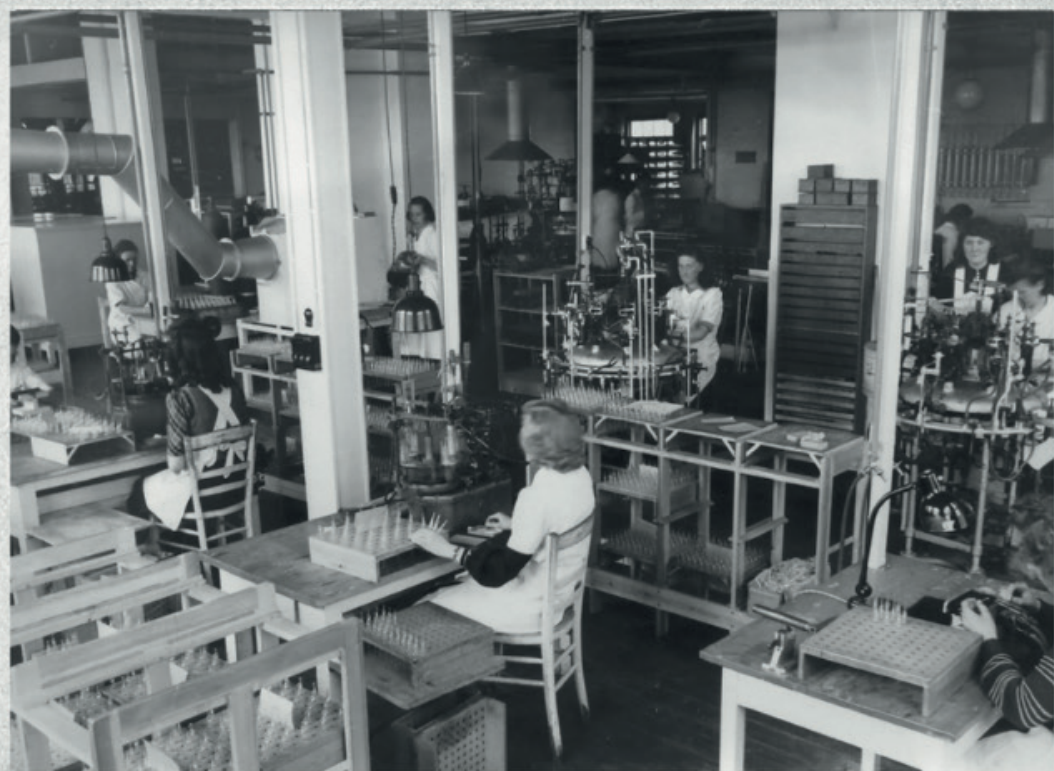

Æ' gløelamp

En krønike om Dansk Glødelampefabrik A/S

Tyskland var atter oppe at stå. Under ledelse af den legendariske økonomi-
ster, Ludwig Erhardt, ("Der Gummilöwe") var landet igang med sit fantastiske
"wirtschaftswunder". Og det nye Osram i Forbundsrepublikken kunne ikke
acceptere, at andre brugte dets traditionsrige varemærke, som det havde fået
registreret ved Kaiserlichen Patentamt i Berlin i 1906. Madsen måtte rykke
lidt tilbage.

I 1966 tilbagekøbte det nye tyske Osram 60 procent af aktiekapitalen i Dansk
Osram A/S. Men de sidste 40 procent blev hos Søren og Susanne Madsen.
Susanne var selv en del af Osrams sjæl. Hun var født i Posen (i dag polsk,
Poznan) og havde sin kandidatgrad i fysik fra Berlin. Her havde hun til over-
flod også hentet titlen Dr. Phil. Og det var her, i den lystekniske afdeling hos
Osram i Berlin, at Søren Madsen havde truffet hende tilbage i 1943. Og ved
hendes død i 1995 lå der stadig en pæn bunke Osram aktier på adressen "På
Højden 12, Hellerup". Susanne havde en høj stjerne hos Osram. Og omvendt.

Lidt hjælp fra vennerne

Men en kamp, det var det. Også i forhold til myndighederne. Tidligere tiders
bagdørsaftaler var ikke, hvad de havde været. Man kunne ikke bare dele mar-
kedet imellem sig. Eller rettere: Det var sværere at komme til at gøre det.

*To konger fotograferet under en
erhvervsudstilling. Kong Frederik
9. af Danmark og Søren Madsen,
glødelampens danske konge. Fre-
derik 9. var en flittig og interesseret
gæst på mange forskellige slags ud-
stillinger. Og selv om programmet
kunne være stramt, førte han altid
interesserede samtaler med udstil-
lere og gæster.*

Glødelampefabrikkens piger er gennem mange år lidt af et begreb i Aabenraa. Og selvfølgelig er fabrikken og pigerne med, når der er Fagenes Fest. Det er en begivenhed, hvor virksomhederne gør meget ud af at være en festlig del af den store procession frem mod stadion og alle de muntre konkurrencer. Her er glødelampefabrikkens hold af piger i de tidlige 50'ere på vej gennem Ramsherred og kører hen over Nørretorv. I midten i vognens højre side kan vi genkende Gretel Hansen. Fagenes Fest begyndte i København i 1938, hvor forskellige fag konkurrerede på munter vis. Hvad glødelampefabrikkens folk konkurrerede med og mod hvem, er gået tabt for historikerne. Men brugt pæren, det har de.

Efterkrigstidens rationeringer og rigide priskontrol havde sat deres spor. Og sidst i tresserne var Monopoltilsynet en frygtet aktør. Her var der fyldt op med unge energiske cand. polit'ere, der intensivt jagtede priser og de firmaer, der sneg sig til at hæve dem. Og de var ikke nemme at bide skeer med.

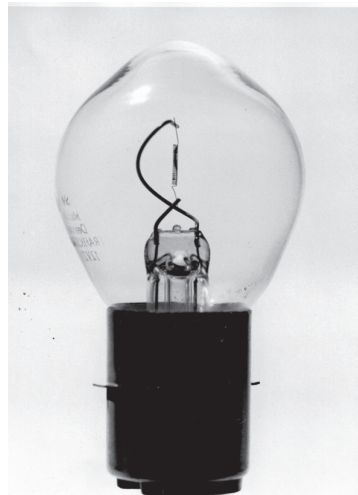
På en modbydelig grå november dag med regn og byger og 3-6 graders såkaldt varme skrev glødelampefabrikken den 18. november 1968 lettere fortvivlet til Monopoltilsynet. Man bad så mindeligt om dispensation, så fabrikkens speciallamper måtte sælges til en højere pris. Eller for at være officielle: Man bad

om dispensation fra loven om pris- og avancementstop. Idéen bag loven var logisk nok. Kunne man holde priserne i ro, kunne man også holde lønningerne i ro. Og dermed kunne man begrænse den frygtede inflation. Så dispensationer hang ikke på træerne.

Men glødelampefabrikken havde gode argumenter: Man havde ikke haft nogen avance i de sidste tre år. Der havde været tab. Og fabrikken havde nu næsten opbrugt sin egenkapital. Man havde end ikke gennem tre år foretaget de afskrivninger, enhver revisor ville betegne som en nødvendighed og sund fornuft. Man havde ikke brugt en krone på reklame. Og der var ikke udbetalt udbytte til aktionæerne.

Det vedlagte budget viste et underskud for 1968-69 på 148.000 kr. Og skulle lønningerne med, ville det se endnu værre ud. Og så gav man ellers Monopoltilsynet en gennemgang af priser, konkurrencen på verdensmarkedet og meget, meget mere. Måske har man selv været en anelse i tvivl om, hvorvidt bønnekriftet nu nyttede noget. Så klog af erfaring fra 1948 skrev man også et par dage senere til udvalgte sønderjyske folketingsmænd. Således fik venstremanden, Johan Philipsen fra Lundtoftbjerg syd for Aabenraa en henvendelse, hvor man bad om hjælp.

Også den sønderjysk valgte konservative Mads Eg Damgaard fik et brev. Og det handlede om støtte til andragendet til Monopoltilsynet. Hvis ikke man

Signallampen med det berømte "Søren Madsen vejsving". En signallampe må ikke have svage punkter i lysfordelingen. Og det problem var gennem en del år svært at løse. Men fabrikant Søren Madsens idé var lige så enkel, som den var genial. Elektroden skulle slå et "vejsving". Og så var lyset fra glødestråden sikkert hele vejen rundt.

fik frigivet fabrikspriserne, måtte man forudse fabrikkens lukning og deraf følgende afskedigelse af en god arbejderstab. Og begge MF'ere blev inviteret til besøg på fabrikken og til personlige samtaler. Ingen papirer i fabrikkens arkiv viser, om krigen mod Monopoltilsynet lykkedes. Men da en VKR-regering på det tidspunkt regerede Danmark, har de nok haft lidt større chance for at påvirke bureaukraterne og priskontrollørerne end ellers. Glødelampefabrikken overlevede også dette.

Den lille tråd og den røde tråd

Man var rustet, da de internationale maritime myndigheder i starten af 70'erne forlangte større lysstyrke i skibslanterner. Det krævede nye lamper, hvor man løste problemet med de spiraliserede glødetråde, der gav skyggedannelser på glaskolbens inderside. Dataeksperter havde allerede forsøgt at regne sig frem til en løsning på problemet. Men det var Søren Madsen, der fandt løsningen. Og den var enkel: Han konstruerede en kurvet elektrode (som et vejsving), som glødetråden blev hængt op i. Og væk var skyggerne. Det var en "ren Madsen".

Det var tilsyneladende en meget lille niche. Men set i forhold til, hvor mange skibe, der sejler på verdenshavene, var den ikke så ringe endda. Og sådan kunne praktikerne og opfinderen Søren Madsen blive ved med at opfylde nye krav. Skibene sejlede hurtigere og hurtigere. Og det var en gevinst. For så skulle der nye og stærkere lamper til. Og det var også bedst, hvis de havde et koldere lys, der bedre trængte igennem dis og tåge. Det skulle jo ikke være hyggebelysning på Nordatlanten. Pludselig var der et specialmarked, hvor det handlede om ændrede Candelas og Kelvin-grader. Og helst samtidig med en rimelig lang levetid. Det er ikke rart at skulle skifte lampe i lanternen, når man i (sædvanligvis) dårligt vejr ligger på 40 grader vestlig længde 45 nord. Det lykkedes. Og Søren Madsen sagde beskedent: "Jeg har altid interesseret mig mest for det tilsyneladende umulige".

Jamen hovsa!

Nordmændene var begyndt at eksperimentere med lanternelamper med skruefatning. Sædvanligvis var lanternelamper med bajonettfatning. Den rystede ikke løs, når skibet vibrerede eller bankede i søen. Men hvis skruefatningen fungerede her, skulle det da prøves.